

## Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

### 1643

Vragen van de leden **Becker** en **Veldman** (beiden VVD) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over *het voorbereiden van de Rotterdamse haven op de Brexit* (ingezonden 19 februari 2018).

Antwoord van Minister **Kaag** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking), mede namens de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Infrastructuur en Waterstaat en van Economische Zaken en Klimaat en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en van de staatssecretarissen van Financiën van Economische Zaken en Klimaat (ontvangen 4 april 2018).

#### Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Rotterdamse haven zet zich schrap voor Brexit»?<sup>1</sup>

#### Antwoord 1

Ja.

#### Vraag 2

Deelt u de zorgen van de president-directeur van het Havenbedrijf Rotterdam over de gevolgen van een «harde» Brexit voor Rotterdam en het Nederlandse bedrijfsleven?

#### Antwoord 2

Zoals ook is aangegeven in beantwoording van de Kamervragen over de economische consequenties van Brexit van de leden Amhaouch, Geurts en Omtzigt (allen CDA) van 6 februari 2018 (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 1068), de beantwoording van de Kamervragen over de economische consequenties van de Brexit voor Nederland van de leden Amhaouch, Geurts en Omtzigt (allen CDA) van 19 februari 2018 (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 1206), de kabinetsreactie op het KPMG rapport en op vragen omtrent Brexit van 20 februari 2018 (Kamerstuk 23 987, nr. 217) en de beantwoording van het verzoek van de vaste commissie voor Europese Zaken van 18 januari 2018 (Kamerstuk 23 987, nr. 212), zal

<sup>1</sup> Trouw, 15 februari 2018, <https://www.trouw.nl/home/rotterdamse-haven-zet-zich-schrap-voor-de-brexit-a01744ae/>

de handelsrelatie tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk (VK) na vertrek van het VK uit de Europese Unie (EU) («Brexit») te maken krijgen met additionele handelsbelemmeringen, zoals non-tarifaire maatregelen waaronder douaneformaliteiten. Het kabinet bereidt zich samen met het Nederlandse bedrijfsleven en de Rotterdamse haven actief voor op de diverse scenario's. In het artikel wordt gesproken over «een slecht uitpakkende Brexit». Het kabinet deelt de zorgen van de president-directeur van het Havenbedrijf Rotterdam over de mogelijke gevolgen van de Brexit voor Rotterdam en het Nederlandse bedrijfsleven. Ondanks dat de Europese Raad in artikel 50 samenstelling (ER Artikel 50) op 15 december 2017 heeft kunnen vaststellen dat er voldoende vooruitgang is bereikt in de eerste fase van de onderhandelingen om te kunnen starten met de tweede fase van de onderhandelingen (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1281), bestaat nog steeds een reëel risico op een uittreding van VK uit de EU zonder terugtrekkingsakkoord (het zogenoemde *cliff edge*-scenario). Gezien de politieke situatie in het VK zal er tot het moment van sluiting van een terugtrekkingsakkoord onzekerheid zijn. Een dergelijk *cliff edge*-scenario kan zich eveneens voordoen indien er wel een terugtrekkingsakkoord wordt gesloten inclusief een overgangsperiode, maar er gedurende deze overgangsperiode geen bindende afspraken tussen de EU en het VK gemaakt worden over de toekomstige relatie. In dat geval zal de zogeheten *cliff edge* optreden na afloop van de overgangsperiode. Ook als het *cliff edge*-scenario zich niet voordoet, moet Nederland zich voorbereiden op de nieuwe relatie met het VK (*preparedness*). Het VK stelt niet langer deel te willen uitmaken van zowel de interne markt als de douane-unie van de EU. Dit betekent een «harde» Brexit waarbij de toekomstige handelsrelatie met het VK ingrijpend zal veranderen met meer handelsbelemmeringen dan nu het geval is.

### Vraag 3

Deelt u de mening dat de overheid een belangrijke rol heeft in het tijdig voorbereiden van het bedrijfsleven op het meest ongunstige scenario, een «harde» Brexit?

### Antwoord 3

Het bedrijfsleven is zelf verantwoordelijk voor een gedegen voorbereiding op de gevolgen van Brexit. Het bedrijfsleven staat er echter niet alleen voor. Het kabinet zal het Nederlandse bedrijfsleven waar mogelijk ondersteunen op de komende veranderingen, onder meer door het bedrijfsleven actief te informeren, ondernemers te begeleiden bij het intensiveren van de handel met derde landen om zodoende de gevolgen van de Brexit te mitigeren en, conform de motie Azarkan (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1228), ondernemers te helpen de kansen van de Brexit te benutten.

Het kabinet acht het als zijn taak burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties actief te informeren over het reële risico van een *cliff edge*-scenario als uitkomst van de Brexit onderhandelingen.

Ook als een dergelijk scenario zich niet voordoet, moet Nederland zich voorbereiden op de nieuwe relatie met het VK. Gezien de wens van het Verenigd Koninkrijk om niet langer deel te willen uitmaken van de Europese interne markt en douane-unie (harde Brexit), zal de Brexit gevolgen hebben voor een groot aantal Nederlandse ondernemingen.

Het bedrijfsleven dient zich onder andere voor te bereiden op de herinvoering van goederencontroles aan de grens, aanpassing van informatiesystemen en logistieke aanpassingen bij de verwerking van personen- en goederenstromen in (lucht)havens. Het kabinet is begonnen met het voorlichten van overheden, burgers en bedrijven over deze veranderingen. Hierbij besteedt het kabinet in het bijzonder aandacht aan het mkb. Zeker voor bedrijven die op dit moment louter actief zijn op de Europese interne markt en geen ervaring hebben met het exporteren naar of importeren vanuit zogeheten derde landen, zoals het VK dat zal gaan worden, zullen de veranderingen significant zijn. Maar ook dienstverlenende bedrijven, zeker als deze gebruik maken van eigen personeel in het Verenigd Koninkrijk, zullen te maken krijgen met grote veranderingen.

Direct na het referendum heeft de overheid het Brexitloket opgericht (te bereiken op [www.brexitloket.nl](http://www.brexitloket.nl)). Hier kunnen bedrijven te allen tijde terecht met hun vragen over Brexit en benodigde voorbereidingen. Verder is vrijdag 26 januari jl. het platform [www.hulpbijbrexit.nl](http://www.hulpbijbrexit.nl) gelanceerd. Aan dit platform

zijn zowel brancheverenigingen, banken, als de rijksoverheid verbonden, om bedrijven te informeren over de praktische voorbereidingen die ze kunnen treffen. Ook wordt er momenteel gewerkt aan een activatietool voor het bedrijfsleven. Hiermee kunnen zowel grootbedrijf als mkb in kaart brengen welke voorbereidingen van belang zijn in aanloop naar de Brexit, en krijgen ondernemingen tips over hoe zij zich optimaal kunnen voorbereiden. Daarnaast wordt er met relevante uitvoeringsorganisaties (als de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de Kamer van Koophandel, de Douane, en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), werkgeversorganisaties (als VNO-NCW, MKB-Nederland en LTO) en brancheorganisaties samengewerkt aan eenduidige bedrijfsvoorlichting in voorbereiding op de Brexit. Zo worden met grote regelmaat stakeholderbijeenkomsten georganiseerd in Nederland en Brussel, en wordt door het kabinet intensief overleg gevoerd met het bedrijfsleven en andere belanghebbenden, zoals vakbonden. De publiek-private samenwerking ter voorbereiding op de Brexit wordt in 2018 verder geïntensiveerd.

#### Vraag 4

Worden alle mogelijke gevolgen en mogelijk benodigde maatregelen op dit moment, in samenwerking met het bedrijfsleven, in kaart gebracht?

#### Antwoord 4

Het kabinet bereidt zich momenteel samen met het bedrijfsleven voor op de herinvoering van goederencontroles aan de grens, aanpassing van informatiesystemen, logistieke aanpassingen bij de verwerking van personen- en goederenstromen in (lucht)havens. Het kabinet is begonnen met het voorlichten van overheden, burgers en bedrijven over deze veranderingen. Alle departementen brengen momenteel de gevolgen in kaart en bekijken daarbij welke maatregelen nodig zijn en welke kosten hieraan verbonden zijn. Daarbij zijn de inspanningen erop gericht om de maatregelen zo uit te voeren dat het handelsverkeer zomin mogelijk wordt verstoord. Hierbij treden het kabinet en de uitvoeringsorganisaties actief in dialoog met het bedrijfsleven, om gezamenlijk oplossingen voor deze uitdagingen te vinden.

Van belang is dat ook het bedrijfsleven, inclusief het havenbedrijf Rotterdam en alle ondernemingen die in de Rotterdamse haven actief zijn, zich op de nieuwe relatie met het VK voorbereidt.

Meerdere departementen hebben stakeholders bijeenkomsten georganiseerd om de effecten van de Brexit inzichtelijk te krijgen. Op 5 februari jl. heeft de Minister van LNV bijvoorbeeld een bezoek gebracht aan de Rotterdamse haven nu veterinaire transport door de Brexit met een nieuwe buitengrens te maken krijgt. De staatssecretaris van Financiën heeft op 7 maart jl. de Douane en twee bedrijven in de Rotterdamse haven bezocht en daarbij met ze gesproken over de gevolgen van de Brexit. Op 19 maart a.s. zal de Staatssecretaris van EZK een bezoek brengen aan Rotterdamse haven.

Voorts is het kabinet in constante dialoog met brancheorganisaties en individuele ondernemers om de gevolgen van de Brexit voor de desbetreffende branche of onderneming te bespreken. Hiertoe is onder andere een enquête uitgezet onder sectoren en bedrijven om belangen en gevolgen van de uittreding van het VK uit de EU in kaart te brengen.

Daarnaast heeft de overheid nader onderzoek uitgezet om (specifieke) gevolgen van de Brexit en mogelijke maatregelen beter in kaart te brengen. Zo heeft het onafhankelijke Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) op verzoek van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat onderzoek gedaan naar de mogelijke gevolgen van de Brexit voor de Nederlandse maritieme sector. Dit onderzoek werd gepubliceerd op 8 februari 2018. Het onderzoek van het Kennisinstituut draagt bij aan bewustwording van de gevolgen van de Brexit en helpt de maritieme sector om zo goed als mogelijk voorbereid te zijn op de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie.<sup>3</sup> Tevens heeft KPMG in opdracht van de Ministeries van EZK en LNV een onderzoek gedaan naar de kosten van non-tarifaire belemmeringen voor verschillende bedrijfssectoren. Hierin is tevens gekeken naar mogelijke

<sup>3</sup> <https://www.kimnet.nl/actueel/nieuws/2018/02/08/gaan-we-het-schip-in-mogelijke-gevolgen-van-de-brexit-voor-de-nederlandse-maritieme-sector>

non-tarifaire handelsbelemmeringen in de douane-procedures en afhandeling van goederenstromen in de Rotterdamse haven.<sup>4</sup>

Vraag 5

Welke maatregelen worden in dit stadium door de regering en lokale overheden genomen om het bedrijfsleven, maar ook de infrastructuur in en rondom de haven, voor te bereiden op de gevolgen van een «harde» Brexit?

Antwoord 5

Het bedrijfsleven in en rondom de haven moet er rekening mee houden dat als gevolg van een harde Brexit meer administratieve handelingen nodig zijn voor het verhandelen van goederen van en naar het VK. Dat kan leiden tot vertraging in de afhandeling van goederenstromen (zoals bijvoorbeeld stukgoederen), waardoor mogelijk meer terminal- en kadecapaciteit nodig is. Specifiek voor vrachtwagens die per ferry van en naar het VK willen, kan gelden dat als gevolg van extra administratieve handelingen een vertraging optreedt in het ferryvervoer van en naar het VK. Als gevolg daarvan kan het zijn dat meer parkeerplaatscapaciteit benodigd is nabij het vertrekterrein van de ferry's in de havens. Het is aan de lokale autoriteiten en havenbeheerders om hier maatregelen voor te treffen. Het kabinet heeft inmiddels besloten dat Douane en NVWA kunnen doorgaan met het werven en opleiden van meer nieuwe medewerkers, het starten van aanbestedingstrajecten en het organiseren van huisvesting.

Vraag 6

Bent u bereid er alles aan te doen om het bedrijfsleven bij te staan met voorlichtingen en voorbereidende maatregelen, in elk geval de «no-regret»-maatregelen die nu al genomen kunnen worden, en zodoende gehoor te geven aan de oproep vanuit het bedrijfsleven tot een proactievere overheid op dit gebied? Zo ja, hoe gaat u hierin ook bedrijven bereiken die minder kennis en expertise in huis hebben en bijvoorbeeld niet naar voorlichtingsbijeenkomsten kunnen komen?

Antwoord 6

Zoals bij het antwoord op vraag 3 is aangegeven, is het kabinet actief begonnen met de voorbereiding op een *cliff edge*-scenario. Ook als het *cliff edge*-scenario zich niet voordoet, moet Nederland zich voorbereiden op de nieuwe relatie met het VK (*preparedness*), waarbij de handel tussen Nederland en het VK te maken kan krijgen met een significante toename van handelsbelemmeringen. Het kabinet spant zich in om alle maatregelen te nemen die hiertoe noodzakelijk zijn.

---

<sup>4</sup> <https://home.kpmg.com/nl/nl/home/insights/2018/01/impact-van-non-tarifaire-handelsbelemmeringen-als-gevolg-van-brexit.html>